

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/76/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2211216640
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 01. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2013:2211216640.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudcov Mgr. Dušana Čima a JUDr. Jana Mihala, v právnej veci žalobkyne: Orange Slovensko, a.s., Bratislava, Metodova 8, zast. advokátom: Mgr. Martin Katriak, Bratislava, Dr. Vladimíra Clementisa 10, proti žalovanému: E. M., nar. XX. J. XXXX, I. E., G. XXX, o 843,63 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda z 8. decembra 2011 č. k. 9C/260/2011-45 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti, ktorou bol návrh zamietnutý p o t v r d z u j e .

V časti určenia zmluvnej podmienky m e n í tak, že u r č u j e , že zmluvná podmienka dojedná v Zmluve o pripojení č. A 4572719 z 9. septembra 2009 v spojení s Dodatkom k zmluve o pripojení z 9. septembra 2009 a Zmluve o pripojení č. 4572743 z 9. septembra 2009 v spojení s Dodatkom k zmluve o pripojení z 9. septembra 2009 v znení: „V prípade porušenia niektorej z povinností Účastníka uvedenej v bode 2.3 alebo 2.4 tohto článku (najmä ale nielen nezaplatenie splatnej ceny za Služby, nedodržanie záväzku uvedeného v bode 2.2 tohto článku, jednostranné ukončenie platnosti Zmluvy alebo tohto Dodatku pred uplynutím doby viazanosti, vykonanie úkonu smerujúceho k ukončeniu platnosti tohto Dodatku pred uplynutím doby viazanosti, bez ohľadu na skutočnosť, či naozaj dôjde k ukončeniu jeho platnosti) je Účastník povinný uhradiť Podniku zmluvnú pokutu vo výške 331,94 eur (10.000,02 Sk). Právo na zmluvnú pokutu podľa tohto bodu vznikne Podniku samotným porušením povinnosti Účastníka, a to v okamihu porušenia povinnosti Účastníkom, pričom toto právo nie je podmienené vykonaním žiadneho úkonu zo strany Podniku (napr. odstúpením od Zmluvy, alebo prerušením, či obmedzením poskytovania Služieb v prípade porušenia povinnosti podľa bodu 2.3 písm. c) tohto článku). Účastník je zároveň povinný uhradiť Podniku náhradu škody, ktorej výška presahuje výšku dohodnutej zmluvnej pokuty. Zmluvnú pokutu podľa tohto článku bude Účastník povinný zaplatiť Podniku bez ohľadu na dĺžku doby, ktorá mu ešte zostávala do uplynutia doby viazanosti. Zmluvná pokuta je splatná v lehote uvedenej vo výzve na jej zaplatenie, inak v lehote 14 dní odo dňa doručenia výzvy Podniku Účastníkovi“, j e n e p l a t n á z dôvodu neprijateľnosti tejto podmienky.

V časti trov konania r u š í a vec mu vracia na ďalšie konanie .

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa I/ zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyňi 179,75 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 2. apríla 2010 do zaplatenia a nahradiť súdny poplatok v výške 16,50 eur, a to v splátkach vo výške 50 eur mesačne počnúc mesiacom nasledovným po právoplatnosti tohto rozsudku vždy k 20. dňu toho ktorého mesiaca predom pod stratou výhody splátok,

II/ určil neprijateľnosť a neplatnosť zmluvnej podmienky nachádzajúcej sa v Dodatku k Zmluve o pripojení č. A 4572719 z 9. septembra 2009 a č. A 4572743 z 9. septembra 2009 pod bodom 2.5 v časti: „V prípade porušenia niektorej z povinností účastníka (najmä ale nielen nezaplatenia splatnej ceny za služby), je účastník povinný uhradiť podniku zmluvnú pokutu vo výške 331,94 eur (10.000,- Sk). Zmluvnú pokutu podľa tohto článku bude účastník povinný zaplatiť podniku bez ohľadu na dĺžku doby, ktorá mu ešte zostáva do uplynutia doby viazanosti“, III/ vo zvyšku žalobu zamietol a IV/ o trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Právne rozhodnutie vo veci samej odôvodnil § 53 ods. 1, ods. 4 písm. k/ a ods. 5, § 494 a § 517 ods. 2 O. z. (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení), § 160 ods. 1 O. s. p. (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, teda Občianskeho súdneho poriadku), § 3 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z. a odkazom na Smernicu Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „Smernica“) - najmä jej čl. 4 a 6. Vecne mal potom za to, že dňa 9. septembra 2009 uzatvorili účastníci konania Zmluvu o pripojení č. A 4572719 a Zmluvu o pripojení č. 4572743, a to spolu s Dodatkami k týmto zmluvám (ďalej len „Zmluvy o pripojení“ a „Dodatky k Zmluvám o pripojení“), súčasťou ktorých boli Všeobecné podmienky žalobkyne, na základe ktorých boli žalovanému poskytnuté SIM karty a odpredané dva mobilné telefóny Toshiba G450 za znížené ceny 14,90 eur a 29 eur. Pre prípad porušenia niektorej z povinností sa v bode 2.5 oboch Dodatkov k Zmluvám o pripojení žalovaný zaviazal uhradiť žalobkyni zmluvnú pokutu vo výške 10.000 Sk (331,94 eur). Zmluvný vzťah účastníkov konania vyhodnotil súd prvého stupňa za vzťah spotrebiteľský, na ktorý sa vzťahujú ustanovenia spotrebiteľského práva. Po preskúmaní skutkového stavu veci potom dospel k záveru, že nároku žalobkyne (požadujúcej zaplatenie sumy 179,75 eur predstavujúcej cenu služieb a sumy 663,88 eur ako zmluvnej pokuty ako aj úrokov z omeškania) nebolo možné vyhovieť v celom rozsahu, nakoľko dojednanie zmluvnej pokuty v bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení je v uvedenom znení neplatné a preto aj pre účastníkov konania v tejto časti nezáväzná. Dohoda o zmluvnej pokute je súčasťou formulárovej zmluvy, ktorej obsah žalovaný nijakým spôsobom ovplyvniť nemohol, čím došlo k porušeniu princípu proporcionality vo vzťahu medzi spotrebiteľom a dodávateľom, pričom aj možnosť vzniku nároku na jej zaplatenie v celom rozsahu nezohľadňuje, či k porušeniu zmluvných povinností dôjde na začiatku viazanosti alebo v jej poslednom mesiaci. V takomto znení je objektívne spôsobilá poškodiť spotrebiteľa a podľa súdu prvého stupňa niet žiadnych pochybností o neprijateľnosti takejto zmluvnej podmienky, ktorá je potom sankcionovaná absolútnou neplatnosťou. Riešením by nebolo ani konštatovanie len čiastočnej neplatnosti zmluvnej pokuty, nakoľko by bolo obtiažné určiť jej výšku tak, aby plnila účel pre dodávateľa a zároveň spotrebiteľa nepoškodzovala, dôvodil na záver okresný súd. Naproti tomu mal súd prvého stupňa za jednoznačne preukázané, že žalobkyňa žalovanému služby dodala, žalovaný ich prijal, no za ne nezaplatil, čo napokon ani v konaní nerozporoval, keďže v priebehu konania svoj dlh s poukazom na svoju nepriaznivú finančnú situáciu uznal, pričom zároveň požiadal o možnosť zaplatiť dlh v mesačných splátkach. Súd prvého stupňa ho preto zaviazal na úhradu ceny neuhradených služieb a úrokov z omeškania odo dňa nasledujúceho po lehote na zaplatenie dlženej sumy určenej žalobkyňou v pokuse o pokonávkou z 18. marca 2010, a to v zmysle na § 160 ods. 1 O. s. p. v splátkach vo výške 50 eur mesačne. V časti trov konania potom svoje rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 142 ods. 2 O. s. p. a skonštatovaním, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku podala včas odvolanie žalobkyňa a to proti druhému, tretiemu a štvrtému výroku tohto rozhodnutia, teda výrokom, ktorým súd žalobu vo zvyšku zamietol, určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky obsiahnutej v bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení a vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Rozhodnutie súdu prvého stupňa navrhla v napadnutej časti zmeniť tak, aby jej návrhu bolo vyhovené so súčasným vyslovením, že „súd neurčuje zmluvnú podmienku uvedenú v treťom výroku napadnutého rozhodnutia za neprijateľnú“ (čím zrejme mala na mysli zrušenie druhého výroku napadnutého rozhodnutia) alebo alternatívne rozhodnutie súdu prvého stupňa v napadnutej časti zrušiť a „prípadne“ vec vrátiť na ďalšie konanie. I s poukazom na niektoré citované rozhodnutia iných súdov v tzv. spotrebiteľských veciach, niektoré ustanovenia Smernice ako aj O. z. potom dospela k záveru, že súd prvého stupňa nedostatočne zistil skutkový stav veci a vec nesprávne právne posúdil, keď vyslovil neprijateľnosť zmluvnej podmienky v bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení a následne žalobkyni nepriznal nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty. Žalobkyňa pritom nenamietala správnosť použitia ustanovení o spotrebiteľských zmluvách v O. z. na zistený skutkový stav a vyhodnotenie zmluvy uzavretej medzi účastníkmi konania za zmluvu spotrebiteľskú, no súd prvého stupňa podľa jej názoru nesprávne aplikoval právny predpis na daný skutkový stav, resp. na vykonané dôkazy neaplikoval zákonné ustanovenia vôbec. Zmluvná pokuta tu totiž podľa

nej predstavuje sankciu za porušenie zmluvných povinností, ktorá je na strane spotrebiteľa vyvážená výhodami mu poskytnutými vo forme zníženej ceny mobilného telefónu ako aj ceny služieb. Pochybenie súdu prvého stupňa má spočívať najmä v neskúmaní okolností uzavretia zmluvy, nakoľko žalobkyňa (ako poskytovateľka siete a služieb elektronických komunikácií v pridelených frekvenčných pásmach - pozn. odvolacieho súdu) určuje výšku zmluvnej pokuty v zmluvách uzatváraných so spotrebiteľmi individuálne v závislosti od hodnôt predávaných mobilných telefónov. Spotrebiteľ má pritom možnosť uzavrieť kúpnu zmluvu so žalobkyňou alebo iným predajcom, v ktorej bude kúpna cena dohodnutá za daný mobilný telefón v rámci bežných maloobchodných cien. Prísnejšie podmienky dohodnuté účastníkmi konania a teda aj samotná výška zmluvnej pokuty je tak viazaná na benefity poskytnuté spotrebiteľovi, ktorého povinnosťou je uhrádzať vyúčtovanú cenu za poskytnuté služby pri dodržaní dohodnutej doby viazanosti. Individuálnosť dojednaní v jednotlivých zmluvách má preukazovať aj tabuľkové zvýraznenie najdôležitejších podmienok, s ktorými sa má spotrebiteľ možnosť vopred oboznámiť. Namiesto tak nie je záver súdu prvého stupňa, že dojednanie zmluvnej pokuty v bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach oboch zmluvných strán a to v neprospech spotrebiteľa, keďže existencia formulovanej štandardnej zmluvy nevylučuje individuálnosť niektorých jej častí. Žalobkyňa ďalej uviedla, že zmluvná pokuta ako forma paušalizovanej náhrady škody podľa judikatúry znamená, že bez ohľadu na výšku spôsobenej škody, uplatnenie zmluvnej pokuty je dôvodné bez potreby zisťovania alebo odôvodňovania spôsobenej škody. Súd prvého stupňa tak mal s prihliadnutím na aj ním spomínaný princíp proporcionality pristúpiť k skúmaniu okolností, za ktorých boli Dodatky k zmluvám o pripojení uzavreté a zhodnotiť skutočnú rovnováhu, či nerovnováhu ich zmluvných ustanovení.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobkyne vyjadril tak, že s týmto nesúhlasí pre zřejmé stotožnenie sa so spôsobom ako súd prvého stupňa rozhodol.

Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O. s. p.) po zistení, že odvolanie podala včas oprávnená osoba - účastník konania (§ 201 a § 204 ods. 1 O. s. p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je opravný prostriedok prípustný (§ 201 a § 202 O. s. p.) postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, keď pri napadnutí rozsudku vo veci samej bolo závislým i rozhodnutie o trovách konania, a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné, v dôsledku čoho boli splnené podmienky, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorou bol návrh zamietnutý ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.), avšak vzhľadom na neurčitost' výroku v určujúcej časti bolo nevyhnutým napadnutý rozsudok v tejto časti zmeniť (§ 220 O.s.p.) a v časti trov konania zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. f/ a ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 219 O. s. p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Ak je rozhodnutie súdu prvého stupňa vecne správne iba o základe prejednávanej veci, odvolací súd môže rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdiť len o jeho základe.

Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku, ako aj celého spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu potrebnom pre vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil, pričom na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uvádza ešte nasledovné:

Žalobkyňa so žalovaným uzatvorili 9. septembra 2009 Zmluvu o pripojení č. A 4572719 a Zmluvu o pripojení č. 4572743, a to spolu s Dodatkami k týmto zmluvám, na základe ktorých boli žalovanému poskytnuté dve SIM karty, ktorým boli pridelené účastnícke telefónne čísla XXXX XXX XXX a XXXX XXX XXX a odpredané dva mobilné telefóny Toshiba G450 za znížené ceny 14,90 eur a 29 eur. V bode 2.3 bola potom dohodnutá viazanosť zmluvami na 24 mesiacov.

V čl. 2 bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení sa zmluvné strany dohodli, že „V prípade porušenia niektorej z povinností Účastníka uvedenej v bode 2.3 alebo 2.4 tohto článku (najmä ale nielen nezaplatenie splatnej ceny za Služby, nedodržanie záväzku uvedeného v bode 2.2 tohto článku, jednostranné ukončenie platnosti Zmluvy alebo tohto Dodatku pred uplynutím doby viazanosti, vykonanie úkonu smerujúceho k ukončeniu platnosti tohto Dodatku pred uplynutím doby viazanosti, bez ohľadu na skutočnosť, či naozaj dôjde k ukončeniu jeho platnosti) je Účastník povinný uhradiť Podniku zmluvnú pokutu vo výške 331,94 eur (10.000,02 Sk). Právo na zmluvnú pokutu podľa tohto bodu vznikne Podniku samotným porušením povinnosti Účastníka, a to v okamihu porušenia povinnosti Účastníkom, pričom toto právo nie je podmienené vykonaním žiadneho úkonu zo strany Podniku (napr. odstúpením od Zmluvy, alebo prerušením, či obmedzením poskytovania Služieb v prípade porušenia povinnosti podľa bodu 2.3 písm. c) tohto článku). Účastník je zároveň povinný uhradiť Podniku náhradu škody, ktorej výška presahuje výšku dohodnutej zmluvnej pokuty. Zmluvnú pokutu podľa tohto článku bude Účastník povinný zaplatiť Podniku bez ohľadu na dĺžku doby, ktorá mu ešte zostávala do uplynutia doby viazanosti. Zmluvná pokuta je splatná v lehote uvedenej vo výzve na jej zaplatenie, inak v lehote 14 dní odo dňa doručenia výzvy Podniku Účastníkovi“.

Z faktúr č. 8785425802, č. 8038674274, č. 8038148591, č. 8784918297, č. 1006247678, č. 8037627277 a č. 8784415256 a z prehľadu faktúr (viď č. I. 4 a č. I. 21 až 27) vyplýva, že žalovaným neuhradená suma za poskytnuté elektronické komunikačné služby spolu s poplatkom za upomienku (1,33 eur) predstavuje 179,75 eur. Žalobkyňa v pokuse o pokonávku z 18. marca 2010 vyzvala žalovaného na úhradu tejto sumy ako aj sumy 663,88 eur predstavujúcej súčet dvoch zmluvných pokút vyúčtovaných z dôvodu porušenia zmluvných povinností, a to najneskôr do 1. apríla 2010 s upozornením, že ak nebude pohľadávka pripísaná na účet žalobkyne najneskôr v posledný deň určenej lehoty, žalobkyňa bude predmetnú sumu vymáhať súdnou cestou. Pokus o pokonávku bol žalovanému doručený 22. marca 2010, pričom žalovaný naň podľa tvrdení žalobkyne nereagoval.

Z dôvodu nezaplatenia ceny poskytnutých služieb (179,75 eur) a zmluvných pokút (2 x 331,94 eur) sa žalobkyňa žalobou podanou 20. októbra 2011 domáha, aby súd zaviazal žalovaného zaplatiť jej sumu 843,63 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne z dlžnej sumy za obdobie od 2. apríla 2010 do zaplatenia spolu s trovami konania.

Podľa konštantnej judikatúry v tzv. spotrebiteľských veciach systém ochrany zavedený Smernicou Rady 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah (rozsudky Súdneho dvora EÚ zo dňa 27. júna 2000, Oceáno Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, ako aj z 26. októbra 2006 Mostaza Claro, C-168/05 Zb. I-10421, bod 25, tiež čl. 37 uznesenia Súdneho dvora vo veci C-76/10 POHOTOVOSTĚ/Korčovská). Pre nezanedbateľné nebezpečenstvo, že priemerný spotrebiteľ nepoukáže na nekalosť zmluvnej podmienky, súdny dvor dospel k záveru, že súdy v štátoch, v ktorých nie je povinné zastúpenie advokátom, majú aj bez návrhu prihliadať na neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Už samotný vysoký počet súdnych sporov operátorov so spotrebiteľmi totiž indikuje potrebu podrobnejšej súdnej kontroly zmluvných podmienok a postupu operátorov, a to práve v súlade s čl. 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (starostlivosť o hospodárske záujmy spotrebiteľov), čl. 38 Charty základných práv EÚ (Politiky štátov zabezpečia vysoký stupeň ochrany spotrebiteľov) a neprehliadnuteľnej judikatúry súdneho dvora, najmä so zreteľom na spomínanú povinnosť súdu ex offo zakročiť proti neprijateľným zmluvným podmienkam. Pri zrejmej vhodnejšej pozícii operátorov ako dodávateľov služieb a vysokom počte sporov vzniká totiž zákonite otázka právnej čistoty vzťahov medzi operátormi a telekomunikačnými spotrebiteľmi a takýmto pozitívnym zásahom štátu sa cieľ vyváženie faktickej nerovnováhy medzi dodávateľom a spotrebiteľom. Štát je teda povinný zvážiť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstoja ako celok, a či je potom spotrebiteľ v prípade ich existencie nimi viazaný (pre porovnanie pozri rozsudok Krajského súdu v Prešove z 20. septembra 2011 č. k. 6Co/113/2010).

Ochrana spotrebiteľa sa týka formulárových zmlúv (v aplikačnej praxi súdov sa používa aj pojem typová, štandardná, adhézna zmluva), ktoré sú uzatvárané na základe predbežne upraveného zmluvného

tlačiva, ktorý má dodávateľ vopred pripravený a ktorý používa v dvoch alebo viacerých prípadoch. Spotrebiteľ z povahy veci v súčasných podmienkach štandardizácie produktov bežnej spotreby ako aj zmluvných podmienok má iba fiktívnu možnosť ovplyvniť podstatu zmluvných podmienok, ktoré sú mu zo strany dodávateľa predložené, pričom často, vzhľadom na ich právnický jazyk a ich rozsiahlosť nemá možnosť či už ich vôbec prečítať, resp. pochopiť ich obsah. Spotrebiteľ predovšetkým v dobrej viere uzatvára dodávateľom predloženú zmluvu, od ktorého potom očakáva, že vzhľadom na jeho podnikanie a ponúkaný tovar a služby koná profesionálne a oproti spotrebiteľovi so znalosťou ponúkaného tovaru a služieb, čo zodpovedá poctivému prístupu v podnikaní. Súdom prvého stupňa spomínané ustanovenie § 53 O. z. sa týka iba podmienok, ktoré zákon označuje za neprijateľné. Ide o podmienky, ktoré sú nečestné, neslušné, hrubo poškodzujúce spotrebiteľa, a preto ich použitie zákon v zmysle § 53 ods. 5 O. z. sankcionuje absolútnou neplatnosťou. To platí aj pre prípad, keď dodávateľ požaduje od spotrebiteľa sankciu za porušenie jeho zmluvných povinností a táto je v nepomere k jeho plneniu.

Ako skonštatoval aj Krajský súd v Prešove vo svojom rozsudku z 20. septembra 2011 č. k. 6Co/39/2011-86, ak zmluvná podmienka vo svojej podstate na škodu spotrebiteľa na jednej strane spôsobuje nerešpektovanie vôle spotrebiteľa a jeho oprávnených záujmov a na strane druhej umožňuje dodávateľovi bezvýhradne presadiť jeho ekonomické záujmy v zmluvnom vzťahu, zakladá tým nielen nerovnováhu, ale až hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Pokiaľ je však zmluvná podmienka až v hrubom nepomere v neprospech spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany v právnom vzťahu zo štandardnej spotrebiteľskej zmluvy, ktorý vzťah teória u prax navyše označujú za fakticky nerovný, nevyvážený, nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že takáto zmluvná podmienka sa priechi dobrým mravom (viď uznesenie Ústavného súdu SR z 24. februára 2011 č. k. IV.ÚS 55/2011-19).

Podľa § 544 ods. 1 a 2 O. z. ak strany dojednávajú pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti zmluvnú pokutu, je účastník, ktorý túto povinnosť poruší, zaviazaný pokutu zaplatiť, aj keď oprávnenému účastníkovi porušením povinnosti nevznikne škoda. Zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne a v dojednaní musí byť určená výška pokuty alebo určený spôsob jej určenia.

V zmysle § 41 O. z. musí súd brať pri vyhodnocovaní neprijateľnej zmluvnej podmienky do úvahy aj ostatné zmluvné podmienky a okolnosti, za ktorých je zmluva uzavretá, pričom skúmanie okolností uzavretia zmluvy je aj podľa žalobkyne základom pre posúdenie prijateľnosti jednotlivých zmluvných dojednaní vo vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom.

Dohoda o zmluvnej pokute nachádzajúca sa v bode 2.5 Dodatkov k Zmluvám o pripojení bola uzavretá v písomnej forme, jej výška bola presne určená uvedením konkrétnej sumy 331,94 eur, ktorú by mal žalovaný uhradiť v prípade porušenia povinností (alebo iba jednej z nich) mu plynúcich z predmetného zmluvného vzťahu, pričom aj tieto povinnosti boli v dohode konkretizované odkazom na body 2.3 a 2.4 Dodatku k Zmluve o pripojení spolu s demonštratívnym vymenovaním niektorých porušení zmluvných povinností.

Hoci takto formulovanú dohodu o zmluvnej pokute by bolo možné z formálneho hľadiska považovať za platnú, spomínané určenie výšky zmluvnej pokuty (aj s konštatovaním, že účastník bude povinný ju zaplatiť v celom rozsahu bez ohľadu na dĺžku doby, ktorá mu ešte ostáva do uplynutia viazanosti) v spojení s jednoznačným formulárovým charakterom zmluvy ako celku si vyžaduje za každých okolností ju podrobiť súdnemu prieskumu práve za účelom zistenia prijateľnosti takéhoto dojednania. Uvedené platí obzvlášť v prípade spotrebiteľského vzťahu, ktorého existencia medzi účastníkmi konania sporná nie je (čo napokon nespochybňuje ani odvolateľka).

Zmluvná pokuta je jedným zo zabezpečovacích prostriedkov a vyjadruje peňažnú sumu, ktorú je dlžník povinný zaplatiť veriteľovi, ak poruší svoju zmluvnú povinnosť. Dojednanie výšky zmluvnej pokuty, či spôsobu jej určenia je vecou účastníkov. Výška zmluvnej pokuty nie je zákonom limitovaná, nemôže však byť v rozpore práve so zásadou zakotvenou v § 3 O. z., a teda v rozpore s dobrými mravmi (rozsudok Krajského súdu v Prešove z 29. júna 2011 č. k. 2Co/137/2010)

Positívnoprávne vymedzenie protimravného konania možno nájsť v § 4 ods. 8 zákona 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, kde je uvedené, že predávajúci nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi. Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie najmä konanie, ktoré je v rozpore so vžitými tradíciami a ktoré vykazuje zjavné znaky diskriminácie alebo vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyseľnosti, čestnosti, zvyklosti a praxe, využíva najmä omyl, leseň, vyhrážku, výraznú nerovnosť zmluvných strán a porušovanie zmluvnej slobody.

Dobré mravy, s ohľadom na ich zapracovanie v civilnom kódexe medzi základnými princípmi (§ 3 O. z.), ako aj v časti týkajúcej sa platnosti právnych úkonov (§ 39 O. z.), predstavujú, popri kogentných zákonných ustanoveniach jeden z limitov, teda ohraničení autonómie právnych subjektov v súkromnom práve, a mali by plniť funkciu „poslednej záruky“ pri realizácii princípu spravodlivosti v práve.

Podstatou väčšiny prípadov rozporu s dobrými mravmi v záväzkových vzťahoch je neprimeranosť konkrétneho dojednania, spočívajúca najmä v hrubom nepomere, či už vzájomných plnení zmluvných strán navzájom, alebo práv a povinností jednej zmluvnej strany. Rozpor s dobrými mravmi predstavuje také konanie, ktoré je zjavne právne neprijateľné, pretože je z hľadiska oprávnených záujmov strán a spoločnosti hrubo nevyvážené. Na zistenie hrubého nepomeru treba vychádzať z objektívnej, t. j. relevantnej trhovej hodnoty vzájomných plnení, nie zo subjektívneho ohodnotenia plnení zmluvnými stranami. Celkový hrubý nepomer vzájomných plnení nemusia spôsobiť iba kvantitatívne faktory, ako je hodnota plnení alebo úroky, ale aj stanovené neprimerané podmienky v prospech veriteľa a v neprospech dlžníka. Už samotná existencia hrubého nepomeru, bez ohľadu na pohnútky účastníkov zmluvného vzťahu, teda objektívne, sama o sebe spôsobuje rozpor s dobrými mravmi.

Na základe uvedeného potom možno súhlasiť so závermi súdu prvého stupňa vyslovenými v odôvodnení napadnutého rozsudku, že v prípade akceptácie zmluvnej pokuty vo výške určenej bodom 2.5 Dodatku k Zmluve o pripojení 1/ by táto pri porušení povinností na začiatku viazanosti niekoľkonásobne prevýšila samotné právo žalobkyne, ktoré je zmluvnou pokutou zabezpečené, 2/ čím by jej priznanie viedlo k celkom neodôvodnenému majetkovému prospechu žalobkyne a 3/ zároveň by to znamenalo neúmerne prísnu a bezdôvodnú sankciu, ktorá nie je nevyhnutná pre naplnenie zabezpečovacej funkcie zmluvnej pokuty. V tomto smere žalobkyňa nerozlišovala medzi prípadmi, kedy spotrebiteľ poruší zmluvnú povinnosť jeden mesiac pred uplynutím doby viazanosti, alebo keď sa tak stane na začiatku doby viazanosti. V oboch prípadoch je spotrebiteľ viazaný rovnakou výškou zmluvnej pokuty a takto formulovaná dohoda o zmluvnej pokute uzavretá medzi účastníkmi konania jednoznačne nie je vyvážená, čo znamená, že ju možno považovať za jednostranne zvýhodňujúcu jednu zmluvnú stranu (v danom prípade žalobkyňu). Tu potom názory prezentované odvolaním ani podľa názoru odvolacieho súdu nemožno akceptovať.

Pre úplnosť je potrebné ešte dodať, že zmluvnú pokutu uplatňovanú z absolútne neplatného zmluvného dojednania nemožno zmoderovať, pretože tomu bráni jej neplatnosť, nakoľko zníženie zmluvnej pokuty podľa všeobecného ustanovenia § 545a O. z. sa môže týkať iba platne uzavretej zmluvnej pokuty.

V zmysle § 153 O. s. p. súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná (ods. 3 - účinný od 15. októbra 2008). Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie túto zmluvnú podmienku do výroku rozhodnutia (ods. 4 - účinný od 1. marca 2010). V zmysle § 372s O. s. p. na konania začaté do 28. februára 2010 sa použijú predpisy účinné od 1. marca 2010.

V zmysle § 53a O. z., účinného od 1. marca 2010, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah

zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje, alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa (ods. 1). Ak sa rozhodnutie súdu podľa ods. 1 týka len časti zmluvnej podmienky, dodávateľ je povinný splniť povinnosť uvedenú v ods. 1 v rozsahu tejto časti (ods. 2). Týmto ustanovením sa v zmysle § 879I O. z. spravujú aj právne vzťahy vzniknuté do 28. februárom 2010, avšak vznik týchto právnych vzťahov ako aj nároky z nich uplatnené pred 1. marcom 2010 sa posudzujú podľa doterajších predpisov.

Z cit. § 153 ods. 3 O. s. p. vyplýva, že súd môže o neprijateľnosti podmienky použitej v spotrebiteľskej zmluve rozhodnúť tak na návrh ako aj bez návrhu. Predpokladmi na to, aby súd takto rozhodol aj bez návrhu je, že musí ísť o sporové konanie, v ktorom právny dôvod žaloby skutkovo a právne spočíva na spotrebiteľskej zmluve, pričom žalobcom môže byť spotrebiteľ, dodávateľ alebo aj združenie, výsledkom dokazovania je to, že podmienka alebo podmienky v spotrebiteľskej zmluve sú neprijateľné. Ods. 4 cit. ust. súdu ukladá, aby v súlade s hmotnoprávnym ust. § 53a O. z. uviedol vo výroku rozsudku presné znenie podmienky, ktorá bola vyhlásená za neplatnú z dôvodu jej neprijateľnosti. Účelom takéhoto výroku, ktorý môže byť prijatý aj na návrh aj bez návrhu účastníka konania - spotrebiteľa je to, aby dodávateľovi vznikla povinnosť zdržať sa používania takej podmienky vo všetkých zmluvách so spotrebiteľmi, resp. aj podmienky s rovnakým významom. Výrok by mal opísať znenie podmienky tak, ako je uvedené v zmluve. Tento výrok ale nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci (res iudicatae) pre spory tohto dodávateľa s inými spotrebiteľmi, ktorí neboli účastníkmi tohto konania.

S poukazom na vyššie uvedené, potom prvostupňový súd správne v preskúmanom rozsudku návrh žalobkyne na zaplatenie zmluvnej pokuty v celom rozsahu ako nedôvodný zamietol, a preto odvolací súd v súlade s ustanovením § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa z dôvodu jeho vecnej správnosti v tejto časti aj potvrdil. Rovnako správne prvostupňový súd zároveň s použitím ust. § 153 O. s. p. z úradnej povinnosti ex officio vo výroku rozsudku vyslovil, že predmetná zmluvná podmienka je neplatná. Keďže ale v tejto časti je výrok prvostupňového rozsudku tým, že v ňom nie je uvedené celé znenie danej zmluvnej podmienky, neurčitým, bolo nevyhnutým, aby odvolací súd v tejto časti napadnutý rozsudok s použitím § 220 O. s. p. zmenil tak, že priamo vo výroku je uvedené celé znenie neplatnej a neprijateľnej zmluvnej podmienky nachádzajúcej sa v oboch Dodatkoch k Zmluvám o pripojení.

Výrok o trovách konania však už za správny nebolo možné považovať, nakoľko tomu bránila rozpornosť jednotlivých výrokov napadnutého rozsudku (konkrétne jeho výroku 1/ a 4/), keď tu na jednej strane súd prvého stupňa skonštatoval s odkazom na § 142 ods. 2 O. s. p., že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, no na strane druhej vo výroku 1/ zaviazal žalovaného aj na úhradu súdneho poplatku predstavujúceho sumu 16,50 eur, čo je v rozpore s definíciou trov konania v zmysle § 137 O. s. p. (kde je uvedené, že trovy konania sú najmä hotové výdavky účastníkov a ich zástupcov, včítane súdneho poplatku, ušlý zárobok účastníkov a ich zákonných zástupcov, trovy dôkazov, odmena notára za vykonávané úkony súdneho komisára a jeho hotové výdavky, náhrada výdavkov právnickej osoby, ktorá je oprávnená zastupovať v konaní podľa osobitného predpisu, odmena správcu dedičstva a jeho hotové výdavky, tlmočné a odmena za zastupovanie, ak je zástupcom advokát) jednoznačne určujúcou, že aj súdny poplatok je súčasťou „masy“ trov konania účastníka. Navyše ani odôvodnenie časti rozhodnutia o trovách konania nemožno považovať za dostatočné, keďže len strohý odkaz na konkrétne ustanovenie O. s. p., podľa ktorého súd rozhodol, keď toto ani v plnom znení necitoval, spôsobuje, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v dotknutej časti trpí vadou spočívajúcou v jeho nepreskúmateľnosti. Odvolaciemu súdu preto neostávalo iné, než napadnutý rozsudok v časti trov konania podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O. s. p. zrušiť a podľa odseku 2 rovnakého ustanovenia vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Povinnosťou súdu prvého stupňa tak bude v ďalšom konaní riadiť sa názorom odvolacieho súdu, ktorým je podľa § 226 O. s. p. viazaný, najmä náležite zhodnotiť jemu vytknuté nedostatky i v závislosti na tom o trovách konania opätovne rozhodnúť a s poukazom na príslušné zákonné ustanovenia vec správne právne posúdiť ako aj v akceptovateľnej miere odôvodniť

(rešpektujúc pritom už vyššie uvedené požiadavky) a v každom prípade rozhodnúť tiež o trovách tohto odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O. s. p.).

K prijatiu tohto rozsudku došlo pomerom hlasov 3 : 0, teda jednomyseľne (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.